

Analyse | kraka

14. september 2016

Udviklingen i gevinsten ved at arbejde

Isabelle Mairey

Dette notat belyser udviklingen i den sammensatte marginalskat i bund og top i perioden 1994-2014. Gevinsten ved at arbejde er steget både i toppen og i bunden, men relativt mest i toppen.

- Den samlede beskatning af sidst tjente krone er faldet både i bund og top i perioden 1994 til 2014. For topskatteydere faldt den fra 77 pct. til 66 pct. og for bundskatteydere fra 61 pct. til 53 pct. Topskatteyderne udgjorde i 2014 10 pct. af alle skattepligtige, mens andelen i 2008 var over 20 pct.
- Gevinsten efter skat af sidst tjente krone udtrykker, hvor meget man har tilbage, når alle skatter og afgifter er betalt. Det er størrelsen af denne, der reelt giver tilskyndelsen til at arbejde. Bundskatteyderne er i perioden gået fra at høste 39 øre per krone til 47 øre per krone, når alle skatter og afgifter er betalt. De højeste indkomster er gået fra at høste 23 til 34 øre per krone.
- Således er gevinsten efter skat af sidst tjente krone for topskatteydere steget med 49 pct. over hele perioden, hvorimod den kun er steget med 21 pct. i bunden. En reduktion på 5 pct. point af marginalsatten på indkomst for de højeste indkomster, som der lægges om til i 2025-planen, vil medføre en yderligere stigning i gevinsten af sidst tjente krone på 11 pct. Det svarer til godt en fjerdedel af stigningen i de foregående 20 år.
- Faldet i den samlede beskatning af sidst tjente krone i toppen har reduceret den tidligere meget kraftige forvridding. Den største forvridding via indkomstskatterne ligger fortsat i toppen – sådan er det pr. konstruktion med et progressivt indkomstskattesystem. Derfor kan den største arbejdsudbudseffekt fortsat hentes ved topskattelempelser.
- Det er dog også således, at forvriddingerne af den nuværende beskatning i toppen er lavere, end ved de tidligere særdeles høje sammensatte beskatninger af den sidst tjente krone, hvorfor gevinsten ved fortsatte topskattereduktioner er lavere end ved de tidligere reduktioner. Afvejningen mellem et højere arbejdsudbud og dermed samlet økonomisk velstand over for en lige indkomstfordeling er dog fortsat et rent politisk valg.

Kontakt

Økonomi
 Isabelle Mairey
 Tlf. 3168 2584
 E-mail ism@kraka.org

1. Baggrund

Helhedsplanen

Efterårets skatteforhandlinger er i fuld gang. Ambitionen er skattelettelse både i bund og i top, jf. regeringsgrundlaget og senest Helhedsplanen.^{1,2} Tilgangen til skattelettelse i bunden er bundet op på et målrettet jobfradrag, mens ambitionen om en nedsættelse af topskatten imødekommes med 5 pct. point reduktion i beskatning af den sidst tjente krone for personindkomster fra 543.200 til 1 mio. kr., hvilket vil omfatte 90 pct. af de nuværende topskatteydere.

Notatets fokus

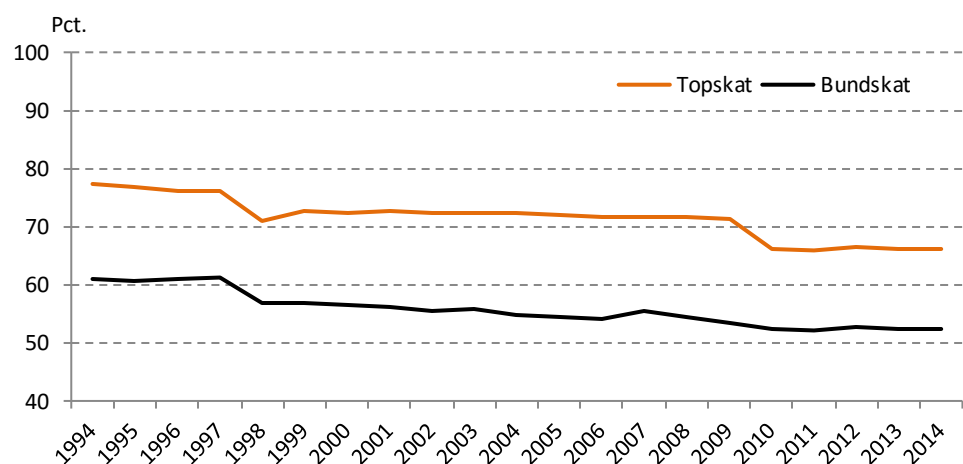
I dette notat sammenlignes udviklingen i den samlede beskatning af sidst tjente krone fra 1994 til 2014 for både dem med en høj personlig indkomst, som betaler topskat, samt de, der ligger i den lave ende og derfor kan nøjes med at betale bundskat. Ændringerne i gevinsten af sidst tjente krone for perioden sammenlignes efterfølgende med de fremtidige gevinster ved skattelettelse, som er udgangspunktet i Helhedsplanen.

2. Udviklingen fra 1994-2014

Opgørelse af sammensatte marginalskatter

Den samlede beskatning af den sidst tjente krone tager højde for, at der både betales indkomstskat og skat af forbrug, fx moms og afgifter. Udviklingen for top og bundskatteydere i perioden 1994 til 2014 fremgår af Figur 1.

Figur 1 Udvikling i den samlede skat af sidst tjente krone, 1994-2014

Anm.: Den samlede skat af sidst tjente krone omfatter både den marginale skat på personlig indkomst og forbrug.
 Kilde: SKAT (2015), Danmarks Statistik, Statistikbanken og egne beregninger.

¹ Regeringsgrundlag (2016): "Sammen for fremtiden".
² Regeringen (2016) "Helhedsplan-for et stærkere Danmark"

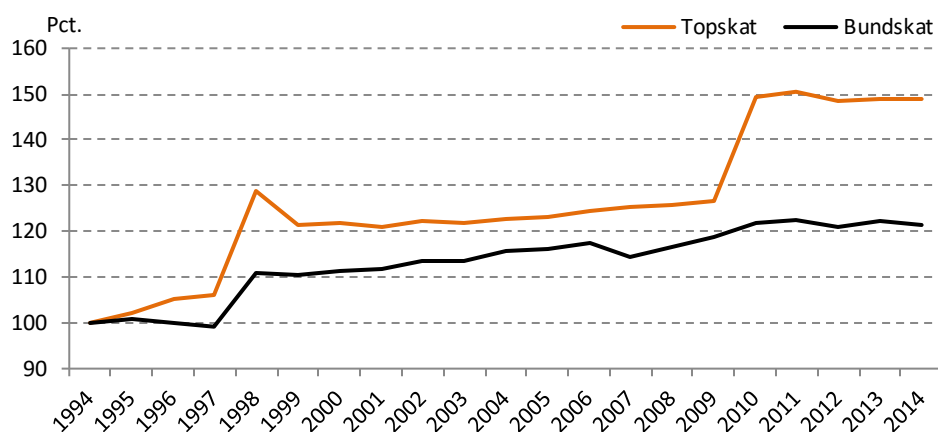
Den sammensatte marginalskat er faldet i bund og top

Den samlede beskatning af sidst tjente krone er faldet for både bund- og topskatteydere. Dog lidt mere for topskatten, hvor den er faldet fra 77 pct. i 1994 til 66 pct. i 2014, svarende til en gevinst på 11 øre pr. krone. Det skyldes, at både marginalskatten på indkomst og den marginale afgiftssats på forbrug er faldet i perioden. Til sammenligning var gevinsten i bunden på 8 øre pr. krone, svarende til et fald fra 61 pct. til 53 pct. Her kan faldet udelukkende tilskrives en ændring i den marginale beskatning af indkomst, da den marginale afgiftssats på forbrug er forblevet uændret.

Vækst i den marginale disponible indkomst

Det betyder, at personer med de højeste indkomster får *relativt* mere ud af deres sidst tjente krone over perioden, end det er tilfældet for skatteydere med lavere indkomster. Dette er udtrykt ved den procentuelle udvikling i gevinsten af den sidst tjente krone jf. Figur 2. Den relative stigning i gevinsten efter skat af sidst tjente krone for topskatteydere steg med 49 pct. over hele perioden, hvorimod den kun voksede med 21 pct. i bunden.³

Figur 2 Vækst i gevinsten efter skat af den sidst tjente krone, 1994-2014

Anm.: Væksten i gevinsten af sidst tjente krone udtrykker den relative ændring i det beløb, der er tilbage efter indkomstskat og skat af forbrug, fx moms og afgifter for perioden. Indeks 1994 = 100.

Kilde: SKAT (2015), Danmarks Statistik, Statistikbanken og egne beregninger.

Lavere skat forbedrer produktivitet

Lavere indkomstskatter forventes sædvanligvis at forbedre produktiviteten. Således konkluderer Produktivitetskommissionen: "Der er evidens for, at højere marginalskatter på arbejdsindkomst svækker lønmodtagernes tilskyndelse til at bevæge sig fra mindre produktive til mere produktive jobs".⁴

Interessant tidsmæssigt sammenfald

Den gennemsnitlige årlige bytteforholdskorrigerede produktivitetsvækst for Danmark, USA samt Sverige, Tyskland og Holland samlet fremgår af Figur 3. Figuren understreger den velkendte pointe, at Danmarks produktivitetsudvikling har været svag i en lang årrække. Interessant nok er der således i Danmark et tidsmæssigt sammenfald mellem en svag produktivitetsudvikling og lavere samlet beskatning af den sidst tjente krone.

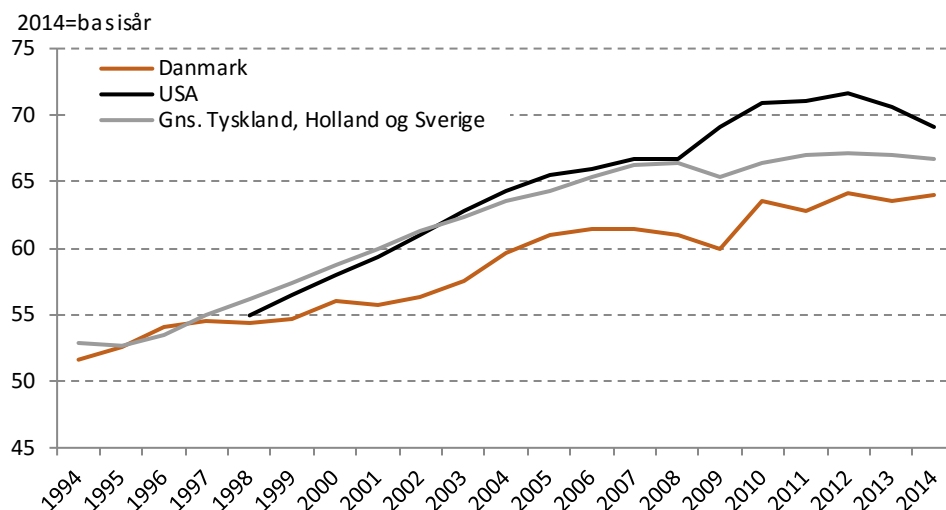
Dog næppe kausal sammenhæng

Der er dog næppe tale om en kausal sammenhæng, der går i modsat retning af evidensen i litteraturen. Produktivitetsudviklingen påvirkes langt fra alene af indkomstbeskatningen, men også af fx beskatning af kapital, befolkningens uddannelse og graden af regulering. Det tidsmæssige sammenfald mellem lavere samlet beskatning af sidst tjente krone og svag produktivitetsudvikling viser således ikke, at lavere indkomstskatter ikke kan forbedre produktiviteten.

³ Se beregninger i tabel 1 og 2 i boks 1.

⁴ Produktivitetskommissionen (2014): "Skat og produktivitet".

Figur 3 Bytteforholdskorrigeret produktivitet, (2014 købekraft)

Kilde: OECD og egne beregninger

Udvikling alligevel tankevækkende

Det er dog omvendt tankevækkende, at den lavere samlet beskatning af sidstjente krone endnu ikke alene har kunnet påvirke produktiviteten tilstrækkeligt i gunstig retning til at sikre en høj generel produktivetsudvikling.

Andelen af topskatteydere i perioden

I samme periode har andelen af topskatteydere varieret, jf. Figur 4. Det skyldes fx afskaffelsen af mellemskatten i 2010, regulering af topskattegrænsen samt ændringer i beskæftigelsesfrekvens. Generelt er grænserne blevet reguleret årligt svarende til den gennemsnitlige lønudvikling, ligesom der i 1994-1997 blev taget højde for en ændring i AM-bidraget, således at antallet af skatteydere i de forskellige trin ikke blev påvirket, jf. SKAT (2016).⁵

Stigende andel af topskatteydere frem til 2008

Som følge af regulering af beløbsgrænsen på basis af indkomstudviklingen to år forud for indkomståret samt en regulering af lønudviklingen for perioden steg andelen af topskatteydere fra 1994 til 1998. I 1999 bevirkede en ophævelse af bundfradraget på 20.000 kr. en yderligere stigning i andelen af topskatteydere, som herefter forblev stabilt frem til 2002. Andelen af topskatteydere toppede i 2008, hvor den udgjorde 21 pct. af samtlige skattepligtige borgere.

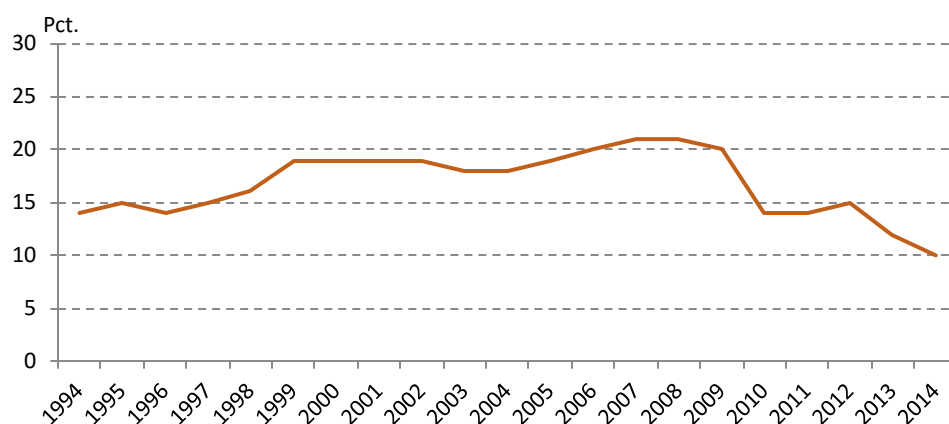
Faldende andel topskatteydere fra 2009 til 2014

I 2009 var grænsen for top og mellemskat fuldstændig sammenfaldende og fra 2010 ophævedes mellemskatten. Samtidig blev topskattegrænsen ekstraordinært hævet, hvilket reducerede andelen af topskatteydere med godt en tredjedel fra 2009 til 2010. Genopretningspakken fra 2010 medførte suspendering af regulering af topskattegrænserne frem til 2014. Det medførte en mindre forøgelse i andelen af topskatteydere frem til 2012. Som følge af skattereformen i 2012 blev det besluttet at forhøje topskattegrænsen gradvist fra 2013 til 2022. Konsekvensen var et markant fald i andelen af topskatteydere fra 2012 til 2013. En trend der fortsatte i 2014, hvor andelen udgjorde 10 pct. af alle skattepligtige. Herved udgjorde andelen i 2014 den laveste igennem hele perioden. SKAT forventer, at denne andel er uændret frem til 2016.⁶

⁵ SKAT (2016): "Bund-, mellem- og topskatteydere 1994-2016"

⁶ SKAT (2016): "Bund-, mellem- og topskatteydere 1994-2016"

Figur 4 Andel topskatteydere af alle skattepligtige, 1994-2014

Anm.: Andelen er angivet i forhold til det samlede antal skattepligtige i perioden
 Kilde: SKAT (2016)

Perspektiv til Helhedsplanen

I JobReformen målrettes skattelettelserne både top og bund.⁷ Fra 2014 til ambitionen i 2018 fra Helhedsplanen, vil det målrettede jobfradrag for de 23.000 med en svag tilknytning til arbejdsmarkedet og indkomster i intervallet 150.000 til 207.000 medføre en reduktion af den samlede beskatning af sidst tjente krone svarende til ca. 7,75 pct. point.⁵ En sådan ændring vil medføre en stigning i gevinsten efter skat af sidst tjente krone på 13 pct. svarende til lidt over halvdelen af væksten fra 1994-2014.⁸ Tilsvarende vil en reduktion af topskatten på 5 pct. point for indkomster i intervallet 543.200 til 1.000.000 kr., medføre en yderligere stigning i gevinsten af den sidst tjente krone på 11 pct. svarende til godt en fjerdedel af stigningen fra 1994-2014.⁶

Flest i toppen får gavn af lempelser

Initiativerne i Helhedsplanen reducerer herved forskelle i gevinsten af den sidst tjente krone for de, som er omfattet af skattelempelserne. Dog kan et større antal topskatteydere drage fordel af initiativerne, end det er tilfældet i bunden. Samlet set medfører tiltagene JobReformen en stigning i indkomstforskelle målt ved Gini-koefficienten på 0,4 pct. point ift. 2014 niveauet på 26,6 pct.⁵

Opsamling

Den største forvriddning via indkomstskatterne ligger fortsat i toppen – sådan er det pr. konstruktion med et progressivt indkomstskattesystem. Derfor kan den største arbejdsudbudseffekt fortsat hentes ved topskattelempelser. Ændringerne af topskattesatsen reducerer forvriddningen af arbejdsudbuddet for ca. 370.000 nuværende topskatteydere. I udgangspunktet er forvriddningerne af den nuværende beskatning i toppen dog lavere, end ved de tidligere særdeles høje sammensatte beskatninger af den sidst tjente krone, hvorfor gevinsten i form af forøget arbejdsudbud ved fortsatte topskattereduktioner vil være lavere end ved de tidligere reduktioner. Afvejningen mellem et højere arbejdsudbud og dermed samlet økonomisk velstand over for en lige indkomstfordeling er dog fortsat et rent politisk valg.

⁷ Regeringen (2016): "Et stærkere Danmark – JobReform"

⁸ Se beregninger i tabel 1 og 2 i boks 1.

Boks 1 Begrebsforklaringer og beregninger

I notatet er anvendt en række begreber, der er defineret ved:

Marginal afgiftssats på forbrug (m): Denne estimeres ved den gennemsnitlige forbrugsafgift. Da denne varierer som følge af indkomst, benyttes opgørelser af forbrugsafgifter relativt til forbrug fordelt på indkomstgrupper fra Statistikbanken.

Marginalskat på indkomst (t): Indkomstsatten, der betales af den sidst tjente krone.

Samlet skat af den sidst tjente krone (T) = $1 - (1-t) / (1+m)$: Sammenvejningen af den marginale skat på indkomst og den marginale afgiftssats på forbrugt.

Gevinst af den sidst tjente krone (1-T): Det udbytte der er tilbage af den sidst tjente krone, når alle skatter og afgifter er fratrukket.

Tabel 1 Marginalskat på indkomst og marginal afgiftssats på forbrug for hhv. bund- og topskatteydere, 1994, 2014 og 2016

	Bundskatteydere		Topskatteydere	
	Marginalskat på indkomst (t)	Marginal afgiftssats på forbrug (m)	Marginalskat på indkomst (t)	Marginal afgiftssats på forbrug (m)
	----- Pct. -----			
1994	50,6	26,4	68,7	38,1
2014	40,1	26,2	56,2	29,8
2018 ¹⁾	32,4	26,2	51,2	29,8

1) For topskatteydere antages t at være konstant fra 2014 og reduceret med 5 pct. point i 2018, jf. Helhedsplanen. For bundskatteydere antages t at være konstant fra 2014 og reduceret med 7,75 pct. point i 2018 svarende til det målrettede jobfradrag i Helhedsplanen. Der er i beregningen af den marginal afgiftssats på forbrug ikke taget højde for effekten af den reducerede PSO-afgift.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, SKAT (2015): "Marginalskatteprocenter fra 1993 og 1998-2016" og egne beregninger.

Tabel 2 Udvikling i gevinsten af den sidst tjente krone for hhv. bund- og topskatteydere, 1994-2014 og 2014-2016

	Bundskatteydere	Topskatteydere
	----- Pct. point -----	
Stigning i (1-T), 1994-2014	8,4	11,1
Stigning i (1-T) ¹⁾ , 2014-2018	6,1	3,9
	----- Pct. -----	
Vækst i (1-T), 1994-2014	21,4	49,0
Vækst i (1-T) ¹⁾ , 2014-2018	12,9	11,4

1) For topskatteydere antages t at være konstant fra 2014 og reduceret med 5 pct. point i 2018, jf. Helhedsplanen. For bundskatteydere antages t at være konstant fra 2014 og reduceret med 7,75 pct. point i 2018 svarende til det målrettede jobfradrag i Helhedsplanen. Der er i beregningen af den marginal afgiftssats på forbrug ikke taget højde for effekten af den reducerede PSO-afgift.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, SKAT (2015): "Marginalskatteprocenter fra 1993 og 1998-2016" og egne beregninger.